

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 4. Castilionem reversus eximiam precandi facultatem consequitur diunitus, & sancta mysteria frequentandi initium facit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

illius vitæ studio omnis eum humani congressus paulatim tæderet, tandem statueret Marchionis insignibus opibusque Rudolpho concessis, sese Ecclesiæ mancipare: nõ ipse vlla honorum in ea consequendorum, quos à compluribus non vno loco ad se delatos constantissimè semper repudiavit, sed quod in eo vitæ genere solutius, atque tranquillius se in Deo colendo totum collocare possit. Cùm id sederet animo, instare Marchioni patri suo cœpit, vt copiam sibi faceret aulicis occupationibus exoluto incumbendi in studia literarum, cõsiliu tamen interea suum Ecclesiasticorum instituta sequendi, illum celabat.

CAPVT QVARTVM.

*CASTILIONEM REVERSVS,
eximiam precandi facultatem consequitur diuinitus, & sancta mysteria frequentandi initium facit.*

QUod ferè faciunt quotannis Gonzaga Principes, vt exacta hyeme tantisper Mantua sese in diuersa loca recipiant, dum æstiu se calores fregerint; idem ALOYGIO Marchio mandauit per litteras, vt cum germano suo altero natu Castilionem rediret, ratus nimirum patrium cœlum

lum eius valetudini Mantuano secundus fore. Neque eum spes fefellit: plurimum enim illi loci amœnitas in aprico, atque ad aspectum iucundissimo colle siti, profuit; neq; dubito, quin, ea præcipuè curatione, quam erat mater adhibitura, conualiturus fuerit ex toto, si modò inducere potuisset animum aliquid de sua illa vitæ asperitate, cui se Mantuæ dare cœperat, remittere. sed ille nimirum de animi potius, quàm corporis salute sollicitus, non modò nihil ex ijs pietatis studijs, quibus assueuerat, laxavit, sed ea potius intendit. Accedebat enim ad illas victus angustias, quas sibi summas indixerat, perpetua solitudo, in quam se, diuinarum rerum studio omnem hominum consuetudinem aspernatus, abdiderat. Cùm ergo se quotidie ab hominum hæc mortalia duntaxat sequentium vulgo abrumperet, longiusq; seuocaret, Deus, pro suo egregia eos, qui fideliter suo Numini seruiunt, remunerandi voluntate, non abstinuit declarare, quàm sibi cupidus ille sui honoris, piusq; animus, quo se duodecim annorum adolescens tanta morum innocentia illi consecrabat, gratus, acceptusque esset. Igitur quòd ad eam diem à nemine, de ratione res diuinas commentandi institutus erat, neque vllum eius vsum habebat, placuit Deo, vt absque cuiusquam alterius opera,

opera,

opera, suo ipsemet illum afflatu erudiret. Nactus enim eius mentem, propter insignē puritatem, appositissimam ad cęlestes diuitias accipiendas, ad maximē recōditas eum munerum suorum gazas perduxit, suasque opes plena, (quod aiunt) in eum manu congeffit. Siquidem cū eius animum cęlesti quadam, & clariore quā pro naturæ humanæ captu, luce perfudisset, longē accuratius, atque sublimius, quā mortalium præceptis fieri potuisset, omnem eum Deivim, atque magnitudinem meditandi, reputandique viam perdocuit. Hunc cū sibi, quasi ad vberimum campum, & lætissima animi sui pabula, tam benignē, tam facilem aditū patefactum esse sentiret, nimirum suo in illum amoris seruiens, solidos dies, modo in rerum admirabilium, quæ in recuperanda salute nostra euenerunt, modò in elogiorum, titulorumque Dei cogitatione defixus hærebat, cum interea tantis incederet lætitijs, vt nullum lacrymis modum ponere vllò modo posset. Itaque illis non modò vestes quibus erat indutus, sed cubiculi etiam pauimentum crebrò madebat. Idcirco plerumque diem clausus delitescibat, ne si ququam prodiret, aut sensum illum pietatis amitteret, aut à quoquam fleuisse comperitus, impediretur. Id cū animaduertissent,

sent, qui in eius erant famulatu sæpenu-
mero per ianuarum rimas, quid ageret ar-
bitrabantur. sæpe enim illum videbant,
cùm ante Christi cruci affixi simulacrum
intentis in illud oculis, plures continuè
horas procumbens, brachijs interdum ex-
pansis, interdum, in crucis speciem, ante
pectus compositis, tantam vim lachryma-
rum profunderet, vt foris etiam singultus,
ac gemitus audirentur. subinde verò quasi
acquiescentè, & abducto à sensibus animo,
ad exemplum statuæ, ne deiectis quidem
vnquã oculis, immotum perstare cernebãt.
Quo tempore Moderator, ceteriq; cubicu-
larij, illum inibi tam alienum ab omni
sensu fuisse confirmant, vt neq; cubiculum
transeuntes, neq; perstrepentes, eius animũ
possent aduertere. Harũ rerum cùm fama
serpsisset in vulgus, non iam familiares mo-
dò, sed ij etiam, qui de aulicorũ numero nõ
erant, ad easdem rĩmas admissi, eademq; v-
surpantes oculis, satis admirari non pote-
rant. Non rarò etiam domestici, inter con-
scendendũ scalas in singulis gradibus Ange-
licã salutationẽ iterantẽ audierunt. Iã verò,
tũ domi tum in publico siue rheda vehere-
tur, seu peditus ingrederetur, nusquã ani-
mũ à meditatione mysteriorũ cęlestiũ auo-
cabat. Qua in exercitatione pietatis, vt ante
dixi, præter S. sanctũ, qui eius animum hoc
diuino

diuino

diuino munere, velut vnguento quodam,
 imbuit, nullo Magistro est vsus. Verum et-
 iam si iam meditando modum teneret: nec-
 dum tamen id via & ordine facere didice-
 rat, neque quos potissimum ad id locos de-
 ligeret, satis sciebat. Commodum igitur eo
 tempore in libellum incidit Petri Canisij
 de Societate IESV Theologi, in quo certa
 quædam ad commentandum capita, ordine
 quodam erant descripta. Ex eo non modò
 ad diuinæ consuetudinis amorè vehemen-
 tius exarsit, verum etiam, quæ tenenda me-
 ditandi ratio, quæ tempora essent obseruân-
 da, cognouit. Quanquam tunc quidem, nul-
 lis temporum certis cancellis commenta-
 tiones suas definiebat, sed eas pro rei copia,
 proque incitato diuinitus animi impetu
 vel producebat, vel contrahebat, sic tamen
 vt nunquam non ab ijs & mente nouis de
 cælo luminibus illustrata, & voluntate no-
 uo ardore inflàmata, & toto pectore noua
 suauitate delibuto discederet. Narrare po-
 steà est solitus hunc eundem, de quo memi-
 ni, libellum, atq; etiam Epistolas Indicas
 plurimùm animum suum Societati IESV
 conciliauisse. Libellum quidem, quòd se
 rerum in eo ordinem, ac multò magis spi-
 ritum, cuius impulsu scriptus esset, vehe-
 menter probasse, sui que stomachi fuisse
 diceret, litteras autè, quòd ex ijs intellige-
 ret,

ret,

set, quid Deus, in adducendis ad Christum gentilibus, in ijs oris, opera Patrum Societatis l. s. v; rerum gereret. Igitur animum ipse suum ad hæc præclara facinora pro salute animarum, quæ tanti Deo steterint, vel cum suæ vitæ iactura, æmulanda exsuscitabat. neque committebat, quin etiam in illa tam tenera ætate eis pro sua virili opem afferre studeret. Ea gratia festo quoque die, ad Christianorum institutionum scholas ibat, ingentique ardore est ipse pueros de rudimentis nostræ Religionis erudire, ac fidei innocentiumq; morum præcepta ijs tradere laborabat. Id quod ille tam singulari modestia, humilitatisque studio faciebat, nullius vt pueri quamuis suæ ditionis esset, minimè verò inopum familiaritatem refugeret, omniumque inuentium animos ad Deum colendum, amandumque enixius, excitaret. Ad hoc, si quam inter aulæ ministros discordiam esse intelligeret, redintegrare inter eos amicitiam studebat. Deo item Diuisuè maledicentes aut turpia iactantes cum audiret, obiurgabat. Quos in oppido deprauatis moribus esse cognorat, magna comitate hortabatur, seduloque allaborabat, vt ad frugē sese corrigerent. omninò vt diuinū numen violaretur ferre non poterat. In sermone solenne suum obtinebat, vt non

E

nisi

nisi de rebus diuinis differeret, idque tantā verborum, sententiarumque grauitate, ut cū sub id tempus vnā cum matre Dertonā sese ad salutandam Ducem Lotharingæ illustrissimam sceminam, quæ cum filia sua Duce Brunsvicensi illac iter habebat, cōtulisset, eius Principis asseclas omnes loquendo stupefaceret. itaque cōsensu affirmabant, qui eius tam præclare, & sapienter de Deo verba facientis vocem audisset, non etiam vultum esset intuitus, ei grandem natu & prudentia virum, non puerum visum iri. Dum hæc geruntur, agebatur annus nostræ salutis M. D. LXXX. quo Carolus Borromeus Cardinalis, & Archiepiscopus Mediolanensis illustri sanctitate vir, à Gregorio Tertio decimo Pont. Max. Visitator Apostolicus earum omnium dicecesium, quæ in eius erant prouincia creatus, dum Brixensem ditionem iustrat, cum septem duntaxat hominibus, quos ex omni comitatu, ne Ecclesiasticis viris, quos inspectum venerat, molestus esset, delegerat, Castilionem deuenit. Ibi, cū alia multa Apostolico planè Spiritu præclare gessit, tū Anno dicto XI. Kalend. sextiles, qui D. Mariæ Magdalenaë sacer est, Pontificio vestitu ornatus in æde DD. Nazarij & Celsi, quæ princeps est eius oppidi, fructuosam imprimis ad populum con-

con-

concionem habuit. Ac tamen Principes, compluribus ad eum allegatis magnopere rogassent, ut secum in arce esse vellent: nunquam tamen adduci potuit, ut alibi; quam apud Archipresbyterum cuius erat proxima sacra ædem domus, diuerteretur. Huc ad eum cum Beatus ALOYSIVS, quartum iam Mensem supra annum duodecimum agens, officij causa venisset, incredibile quantum ex aspectu huius pueri, apud Deum, instar alicuius e cœlestibus mentibus, gratiosi, gaudium cepit, atque in suo conclavi, remotis arbitris, usque eò longis cum eo, de diuinis rebus, sermonibus tempus extraxit, ut magnam omnibus, qui præforibus opperiebantur, admirationem moueret. Nimirum iuuabat optimum Cardinalem, hanc teneram stirpem intueri, ~~inter medios non vnus sæcularis aulæ senes~~, citra vllius mortalis coloni industriam, sola aspiratione cœlestis auræ nutritam, tanto iam robore, ac venustate florentem, inque tantam altitudinem Christianæ virtutis eductam: Ipse vicissim puer sanctus plurimum lætabatur, nactum se esse hominem, cui se confidenter indicare, & à quo eorum, quæ in studio veræ virtutis obscura viderentur, explicationem petere posset. Nam cum

de Cardinalis sanctitate, quæ erat in omnium ore, multa audisset, omnia eius verba, ac præcepta, quæ de instituto viuendi more tenendo ac persequendo tradebat, auidè, velut è Dei oraculo edita combibat. Sciscitatus est ex eo Beatus Carolus, Ecquando ad sacram synaxin adiret? Cum ille negauisset, Cardinalis, qui ià integritatem animi eius, maturitatemq; prudentiæ, & haustam diuinitus rerum cœlestium intelligentiam perspexerat, magnopere illi auctor fuit, non modo vt adiret, sed etiam frequeret. Deinde breui sermone rationem ei facilem, ad hunc omnis diuinæ beneficentiæ fontem tum se ritè comparandi, tum piè accedendi exposuit. Adhæc hortatus illum est etiam atq; etiam, vt Catechismus Romanum, iussu Pij V. Pont. Max. ex decreto Cœcilij Tridentini editum crebro, ac diligèter euolueret. Quem librum, propter nitorem Latini sermonis tanti sanctus ille Cardinalis æstimabat, vt eum Cicerone, cæterisq; profanis latinitatis auctoribus repudiatis, iuuentuti in ludis bonarum literarum explicandum esse censeret. scilicet vt simul ex eo pietatem, atque Latinæ linguæ copiam hauriret. neque dubitauit re ipsa hoc, in mores Seminarij Mediolanensis inducere. verum cum vsu ipso comperisset, ex animi sui sententia non procedere,

dere, mutato consilio, pristinos auctores quasi postliminio reduci iussit. Denique ALOYSIO cum bene precatus esset, aliaque ostendisset propensi sui in eum animi argumenta, copiam abscedendi fecit. Non commisit verò beatus puer, quin tam sancti Cardinalis monita commendaret memoriæ. ergo post illa iucundè in primis Catechismum illum volutare cœpit, tum quòd præclaræ ad omnem sanctimoniam doctrinæ, Christianarumque institutionum esset plenus, tum quòd tam præstantis viri, quem, magno quidem eius merito, omni pietate colebat, consilijs ad eum legendum esset impulsus. Quin etiã institit, tanti sua foris auctoritate, alios ad eiusdem libri lectionem allicere. Initium item fecit divinæ Eucharistiæ fruendæ, ad quam, priusquam aggredere, incredibile est, quam diligentem preparationem adhibuerit. Primum enim, ne quid in animo suo inuentum residere pateretur, quod in Dei hospitis quem præstolabatur, oculos incurreret. Sanè, quàm accuratè, & subtiliter omnem antea actam ætatem suam recensuit. Ad sacerdotem deinde semet accusatū venit, quem tam præclaris penitentis, abiectiq; animi, cuius indices erant lacrymæ, exemplis instruxit, ut ad eum non reus, sed magister accessisse videretur. & verò si

quam ipse culpam sustineret, ea nullius erat facti, sed præteriti duntaxat, ut ipse sentiebat, officij. Nam, cum immortalam illam lucem, quam eius menti, ad altiores quotidie virtutis gradus, Deus præferret, nunquam se progressibus faciendis assequi putaret, nimirum ignavus sibi semper, & cessator videbatur. Per omnes præterea dies, qui conditum cælesti epulo tempus anteibant, eius vnius memoriâ animo & sermone usurpabat. De eo quæ ab alijs præclare sunt literis mandata voluebat, de eo se cum ipse meditabatur, eius ut compos esset tam assiduò vota faciebat, ut familiares distitarent, videri illum cum parietibus sermocinari velle. adeò crebro, modò in hoc, modò in illo domus angulo genua ad precandum submittebat. Cæterum quis eius intimi animi fuerit, cum primum diuino conuiuio acceptus est, pietatis ardor, quam inflamatæ amore voluntates, Deo vni, qui eius arcana lustrabat, compertum est. equidem mortalium neminem reperi, qui de ijs quicquam commemorare posset. Id vnum me relatum in acta publica legere memini, eum in participanda Eucharistia omnes animi vires collectas, admodumque attentas habuisse, vberibus delicijs perfundi solitum palamque omnibus illustre pietatis specimen fuisse: Sumpto diuino cibo nixus
genibus,

genibus, vniuerso populo spectante, in æde sacra morabatur. Post id loci sacram Synaxin celebrare nō destitit. Est & illud præterea non indignum memoria, quod tum à matre eius, tum ab alijs, qui rem non semel obseruarunt, accepi. Etenim ab hoc tempore tam impensè sacram Eucharistiã est veneratus, vt quotidie, cum rei diuinæ interesset, postquã sacerdos conceptis verbis Christi corpus confecerat, ingenti pietatis vi, in effusos fletus solutus, terram ipsam humectaret. Ad eundem modum reliqua deinde vita affectus fuit, nisi quòd festis diebus, quibus ipsemet sacro epulo reficiebatur, lachrymas fundebat vberius.

CAPVT QVINTVM.

PROFECTVS IN MONTEM-
ferratum graui vite periculo defun-
gitur: animum ad Religioso-
rum institutum ap-
pellit.

NVntiatum erat Ferdinando Marchioni, qui etiamnum Casale Sancti Euasij, vbi est Gubernatorum Montisferrati prætorium, habitabat, **ALOYSIVM**, quidem videri è nupera